

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра нової та новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. *[Signature]*
Протокол № 2 від 16.10. 2019 р.

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО УКРАЇНИ
підготовки бакалавра

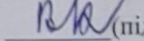
- спеціальності: 032 Історія та археологія
- освітньої програми: історія, європеїстика, археологія
- спеціальності: 014 середня освіта (історія)
- освітньої програми: Середня освіта. Історія, правознавство

Програма навчальної дисципліни «ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО УКРАЇНИ» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 середня освіта (історія), за освітньою програмою історія, правознавство; галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 032 Історія та археологія, за освітньою програмою історія, свропеїстика, археологія.

Розробник: Степанюк С. М., старший викладач, кандидат історичних наук

Рецензент: Кінд-Войтюк Н. В., доцент, кандидат історичних наук

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри
протокол № 1 від 27 серпня 2019р.

Завідувач кафедри: (підпис) (проф. Баран В. К.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № 1 від 9 вересня 2019р.

Голова науково-методичної комісії факультету (проф. Шваб А. Г.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка;	Нормативна
Кількість годин/кредитів 119	Спеціальність: 014 Середня освіта (Історія);	Рік навчання четвертий
	Освітня програма: Історія, правознавство;	Семестр восьмий
ІНДЗ: <u>немає</u>	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції 20 год.
	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки;	Практичні (семінарські) 18 год.
	Спеціальність: 032 Історія та археологія,;	Самостійна робота 74 год.
	Освітня програма: історія, європеїстика, археологія.	Консультації 7 год.
	Освітній ступінь: бакалавр	Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Курс “Пам’яткознавство України” спрямований на формування у студентів системних знань про історію вивчення, збереження та дослідження усіх видів пам’яток на теренах України впродовж різних історичних періодів. Він повинен забезпечити формування у студентів знання про пам’яткознавство України як наукову дисципліну, розгляд теоретичних основ пам’яткознавства, історії та практики українського пам’яткознавства; сприяння засвоєнню студентами теоретичного інструментарію пам’яткознавства, вироблення у них вміння застосовувати його на практиці, як вагомий умови піднесення ефективності роботи щодо вивчення, збереження й охорони культурної спадщини.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- джерельна база пам'яткознавства України;
- еволюцію концептуальних підходів до основних понять дисципліни;
- термінологія дисципліни;
- класифікація пам'яток;
- історія пам'яткознавства України;
- характер діяльності пам'яткознавчих осередків;
- технічні аспекти охорони пам'яток тощо.
- пам'яткоохоронна документація;

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		Лекції	Практичні заняття	Консультації	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Розвиток пам'яткоохоронної справи в Україні					
Тема 1. Історіографія та джерела до курсу "Пам'яткознавство України"	6	2	-	-	4
Тема 2. Пам'яткознавча і пам'яткоохоронна діяльність на українських землях у XIX ст.	17	2	4	1	10
Тема 3. Правові документи щодо розвитку історичного пам'яткознавства в Російській імперії XIX – початку XX ст.	15	4		1	10
Тема 4. Становлення та розвиток історичного пам'яткознавства Волині у XIX – поч. XX ст.	17	2	4	1	10

Разом за змістовим модулем 1	55	10	8	3	34
Тема 5. Доля українських пам'яток на зламі епох	15	4		1	10
Тема 6. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні у 1920 –1950-х рр.	17	2	4	1	10
Тема 7. Пам'яткознавство в Україні у 1950-1980-х рр.	15	2	2	1	10
Тема 8. Пам'яткоохоронна діяльність у незалежній Україні	11	2	4	1	10
Разом за змістовим модулем 2	65	10	10	4	40
Усього годин	120	20	18	7	74

Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 2. Пам'яткознавча і пам'яткоохоронна діяльність на українських землях у ХІХ ст. 1. Зародження пам'яткознавчої діяльності. 2. Поняття історичної пам'ятки в російському пам'яткознавстві ХІХ – початку ХХ ст. Дискусія щодо змісту “пам'ятка старовини”. 3. Діяльності державних установ і громадських організацій в Російській імперії (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) у сфері охорони історичних пам'яток. 4. Проблеми у здійсненні пам'яткознавчої та пам'яткоохоронної роботи в самодержавній Росії.	4

2	Тема 4. Становлення та розвиток історичного пам'яткознавства Волині у XIX – поч. XX ст. 1. Перші відомості пам'яткознавчого характеру про Волинський регіон у XIX ст. (історико-статистичні описи, нариси, часописи тощо). 2. Роль громадських пам'яткознавчих установ та товариств у сфері дослідження та збереження культурної спадщини: а) діяльність Київської археографічної комісії у вивченні та збереженні українських пам'яток (середина XIX ст. – поч. XX ст.); б) заходи Московського Археологічного товариства з вивчення та збереження пам'яток старовини (др. пол. XIX – поч. XX ст.); в) археологічні з'їзди другої половини XIX – початку XX ст. і їх роль в активізації пам'яткоохоронної діяльності; г) діяльність Історичного товариства імені Нестора-літописця. Волинезнавчі студії часопису “Чтения в Историческом обществе Нестора-летописца”; д) діяльність Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва на початку XX ст. та його роль у вивченні й збереженні волинських старожитностей.	4
3	Тема 6. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні у 1920–1950-х рр. 1. Радянське законодавство 1920-1930-х рр. про охорону пам'яток. 2. Роль історичних комісій ВУАН у розвитку українського пам'яткознавства у 1920-х–1930-х рр. 3. Основні напрямки пам'яткоохоронної діяльності громадських об'єднань і товариств до Другої світової війни. 4. Пам'яткознавча і пам'яткоохоронна діяльність у західноукраїнських землях у міжвоєнний період. 5. Доля української історико-культурної спадщини у період Другої світової війни.	4
4	Тема 7. Пам'яткознавство в Україні у 1950-1980-х рр. 1. Участь України у програмах щодо збереження культурної спадщини 2. Систематизація музейної мережі 3. Українське товариство зі збереження пам'яток історії 4. Практична діяльність часопису «Пам'ятки України»	2
5	Тема 8. Пам'яткоохоронна діяльність у незалежній Україні 1. Становлення і розвиток законодавства про охорону культурної спадщини України та проблеми його реалізації у сучасний період. 2. Діяльність українських пам'яткоохоронних органів та громадських організацій у сфері збереження пам'яток історії та культури (1990-ті роки – початок XXI ст.): а) Українське товариство охорони пам'яток історії та культури; б) Центр пам'яткознавства НАН України. 3. Осередки пам'яткознавчих досліджень в Україні: а) музеї та заповідники – скарбниці історико-культурної спадщини; б) роль бібліотек і архівів у системі охорони та збереження пам'яток; в) внесок вищих навчальних закладів України у розвиток пам'яткознавства (1991–2016 рр.). 4. Проблеми пам'яткоохоронної роботи та збереження культурної спадщини в незалежній Україні. 5. Перспективи розвитку української пам'яткознавчої науки.	4

	Разом	18

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ п/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Опрацювати роботу: “Основи пам’яткознавства / Під заг. ред. Гріффена Л. О., Титової О. М.”	10
2	Тема 2. Опрацювати роботу: Заремба С. “Нариси з історії українського пам’яткознавства”.	10
3	Тема 3. Опрацювати роботу: Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження	10
4	Тема 4. Опрацювати роботу: С.В.Гаврилюк “Історичне пам’яткознавство Волині, Холмщині і Підляшшя (XIX – початок XX ст.)”.	10
5	Тема 5 Опрацювати роботу: Денисенко Г.Г. “Проблема дослідження пам’яток воєнної історії XX ст.”.	10
6	Тема 6. Опрацювати роботу: “Акуленко В.І. Охорона пам’яток культури в Україні (1917-1990)”.	10
7	Тема 7. Законодавство України щодо пам’яткоохоронної діяльності	10
8	Тема 8. Міжнародна рада з питань пам’яток і визначних місць (ICOMOS)	4
	Разом	74

6. ВИДИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ): немає

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (має = 40 балів)				Модульний контроль (має = 60 балів)				Загальна кількість балів		
Модуль 1				Модуль 2						
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		МКР 1	МКР 2					
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	30	30	100

5	5	5	5	5	5	5	5			

Перевірка конспектування студентами лекційних занять.

Оцінювання усних відповідей студентів, підготовки рефератів за темою занять, презентації самостійних завдань.

Написання студентами поточних письмових тестових завдань за змістовними модулями.

Поточне оцінювання. Оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях за 5 бальною шкалою:

1 бал – незадовільна відповідь з конспектом або ксерокопіями;

2 бали – неповна відповідь на поставлене питання з конспектом без самостійного володіння матеріалом;

3 бали – повна відповідь, студент лише частково користується конспектом;

4 бали – самостійна, повна відповідь без використання конспекту, виявлене вміння робити висновки та узагальнення;

5 балів – самостійна, повна відповідь без використання конспекту, виявлене вміння аналізувати, порівнювати матеріал, робити висновки та узагальнення.

Підсумковою формою перевірки засвоєння студентами матеріалу є залік.

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні питання виявлення і дослідження пам'яток історії та культури. – Ч.1. – К .: Інститут історії України НАН України, 1999. – 255 с.

2. Акуленко В. І. Охорона пам'яток культури в Україні (1917-1990) / В. І. Акуленко . – К. : Вища школа, 1991. – 274 с.
3. Бевз М. В. Методологічні аспекти збереження, реставрації та регенерації заповідних містобудівних ансамблів і комплексів / М. В. Бевз // Проблеми збереження і використання культурної спадщини в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Святогірськ Донецької області 25–27 травня 2005 року. – Слов'янськ, 2005. – С.14–20.
4. Богуславский М. М. Международная охрана культурных ценностей / М. М. Богуславский . – М. : Просвещение, 1979. – 314 с.
5. Бондаренко Г. В. Історичне краєзнавство Волині / Г. В. Бондаренко. – Луцьк : РВВ “Вежа”, 2003. – Книга 1. – 247 с.
6. Бондаренко Г. В. Історичне краєзнавство Волині / Г. В. Бондаренко. – Луцьк : РВВ “Вежа”, 2003. – Книга 2. – 215 с.
7. Гаврилюк О. Н. Анатолій Дублянський – дослідник і популяризатор історії та пам'яток Волині / О. Н. Гаврилюк // Питання історії України. – 2009. – Т. 12. – С. 52–56.
8. Гаврилюк О. Н. Збереження пам'яток воєнної історії на західноукраїнських землях у міжвоєнний період: політичний аспект, зміст, результати / О. Н. Гаврилюк // Чорноморський літопис. – 2010. – Вип. 2. – С. 58–63.
9. Гаврилюк О. Н. Пам'ятки українського сакрального мистецтва західноукраїнських земель в умовах міжвоєнної Польщі: збереження та охорона / О. Н. Гаврилюк // Питання історії України. – 2012. – Т. 15. – С. 145–150.
10. Гаврилюк О. Н. Політика другої Речі Посполитої щодо української сакральної спадщини: правові засади, зміст, наслідки / О. Н. Гаврилюк // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – Вип. 31. – С. 114–119.
11. Гаврилюк О. Н., Гаврилюк С. В. Історичний нарис пам'яткоохоронної справи / О. Н. Гаврилюк, С. В. Гаврилюк // Основи пам'яткознавства / Під заг. ред. Гріффена Л. О., Титової О. М. – К. : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2012.– 380 с. (С. 248–284).
12. Гаврилюк С. В. Історико-статистичний опис церков і приходів Волинської єпархії : історія створення / С. В. Гаврилюк // Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету [ВДУ ім. Лесі Українки]. – 2000. – Випуск 5. – Луцьк : Вид-во Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2000. – С. 85–88.
13. Гаврилюк С. В. Археологічні з'їзди і Волинь / С. В. Гаврилюк // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Збірник наукових статей. – Чернівці : Золоті литаври, 1999. – Том 3. – С. 212–216.
14. Гаврилюк С. В. Архітектурна старовина українсько-польського прикордоння на сторінках праць польських авторів першої половини ХІХ ст. / С. В. Гаврилюк // Південний архів :

Збірник наукових праць. Історичні науки. – Вип. 16. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2004.– С. 98–105.

15. Гаврилюк С. В. Внесок Московського археологічного товариства у правові та теоретико-методологічні засади пам'яткознавчої діяльності / С. В. Гаврилюк // Чорноморський літопис : Науковий журнал. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – Вип. 2. – С. 101–105.

16. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини й Підляшшя в науковій літературі XIX – початку XX ст. / С. Гаврилюк // Науковий вісник ВНУ ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2010. – Вип. 1. – С. 200–205.

17. Гаврилюк С. В. Українсько-польські наукові стосунки крізь призму співпраці Волинського національного університету і вузів Люблінщини / С. В. Гаврилюк // Історичний архів. Наукові студії : Збірник наукових праць. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008.– Вип. 1. С. 106–110.

18. Гаврилюк С. В. Вивчення й збереження волинських старожитностей Київським товариством охорони пам'яток старовини і мистецтва / С. В. Гаврилюк // Питання історії України : Збірник наукових статей.– Чернівці : Золоті литаври, 1998.– Т. 2.– С. 279–290.

19. Гаврилюк С. В. Відновлення Успенського собору м. Володимира-Волинського – унікальної пам'ятки Київської Русі: концепція, здійснення, результати / С. В. Гаврилюк // Чорноморський літопис : Науковий журнал. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010.– Вип. 1. – С. 75–80.

20. Гаврилюк С. В. Відновлення церкви Св. Василя в Овручі на початку XX ст. / С. В. Гаврилюк // Історія міст і сіл Великої Волині: Науковий збірник “Велика Волинь” : Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. – Т. 25. – Ч. 2 / Голов. ред. М.Ю.Костриця. – Житомир : ПП М.Г.Косенко, 2002. – С. 87–93.

21. Гаврилюк С. В.Внесок Адама Киселя та його родини у заснування й утримання релігійних осередків на Волині (за матеріалами досліджень XIX століття) / С. В. Гаврилюк // VIII Всеукраїнська наукова конференція “Історичне краєзнавство і культура” (Наукові доповіді та повідомлення). – Ч.1. – Київ–Харків : Рідний край, 1997. – С. 131–134.

22. Гаврилюк С. В. Внесок парафіяльних священників XIX ст. у вивчення історії Волині / С. В. Гаврилюк // Питання історії нового та новітнього часу: Збірник наукових статей. Випуск 7. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 47–52.

23. Гаврилюк С. В. Волинезнавчі студії часопису “Чтения в Историческом обществе Нестора-летописца” / С. В. Гаврилюк // Українська періодика : Історія і сучасність / Доп. та повід. VI Всеукр. наук.-теорет. конф. 11–13 трав. 2000 р.; За ред. М.М.Романюка. –Львів : Б.в., 2000. – С. 251–253.

24. Гаврилюк С. В. Волинське церковно-археологічне товариство в історичних дослідженнях краю кінця XIX – початку XX ст. / С. В. Гаврилюк // Історія релігій в Україні : Праці X-ї міжнародної наукової конференції (Львів, 16–19 травня 2000 року). Книга I. – Львів : Логос, 2000. – С. 95–101.
25. Гаврилюк С. В. Волинські пам'ятки в діяльності професора Адріана Прахова / С. В. Гаврилюк // На службі Клію: Збірник наукових праць на пошану Любомира Романа Винара, з нагоди 50-ліття його наукової діяльності. – Київ – Нью-Йорк – Торонто – Париж – Львів : Вид-во Отців Василіан “Місіонер”, 2000. – С. 418–428.
26. Гаврилюк С. В. Волинські пам'ятки в дослідженнях професора Адріана Прахова / С. В. Гаврилюк // Літопис Волині.– 2009. – Ч. 6. – С. 10–16.
27. Гаврилюк С. В. Волинь у дослідженнях Історичного товариства Нестора-літописця / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки.– 2000.– № 1.– Луцьк : Вид-во Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000.– С. 45–50.
28. Гаврилюк С. В. Волинь у дослідженнях Історичного товариства Нестора-літописця / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2000. – № 1. – Луцьк : Вид-во Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2000. – С.45–50.
29. Гаврилюк С. В. Волинь у дослідженнях Київської археографічної комісії (40–50-ті роки XIX ст.) / С. В. Гаврилюк. – “Роде наш красний...” Волинь у долях краян та людських документах. – Т.3. – Луцьк: Ред.-видавн. відділення “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1999. – С. 251–264.
30. Гаврилюк С. В. Втрачені для Волині реліквії / С. В. Гаврилюк // Пам'ятки сакрального мистецтва Волині на межі тисячоліть. Науковий збірник. Випуск 7. Матеріали VII міжнародної наукової конференції з волинського іконопису, м. Луцьк, 27–28 листопада 2000 року. – Луцьк: Надстир'я, 2000. – С.11–13.
31. Гаврилюк С. В. Городоцький музей у краєзнавчих дослідженнях Волині / С. В. Гаврилюк // Питання історії України: Збірник наукових статей. – Чернівці : Золоті литаври, 2000. – Т.4. – С. 452–458.
32. Гаврилюк С. В. Джерела до вивчення історії перших музеїв Волинської губернії / С. В. Гаврилюк // Волинський музей. Історія і сучасність. Науковий збірник. Випуск II. – Луцьк : Надстир'я, 1999. – С.39–41.
33. Гаврилюк С. В. Діяльність громадськості щодо збереження культурної спадщини міста Луцька (XIX – початок XX ст.) / С. В. Гаврилюк // Проблеми гуманітарних наук : Наукові

записки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.– Дрогобич : Вимір, 2004.– С.37–47.

34. Гаврилюк С. В. Діяльність православних церковних братств щодо вивчення та збереження волинських старожитностей / С. В. Гаврилюк // Літопис Волині. – 2001. – Ч.1. – С. 55–61.

35. Гаврилюк С. В. Документи Державного архіву Волинської області про заходи щодо відбудови Успенського собору у Володимирі-Волинському / С. В. Гаврилюк // Архіви – скарбниця людської пам'яті: Науковий збірник “Велика Волинь”: Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. – Т. 26. / Голов. ред. М. Ю. Костриця. – Житомир : “Волинь”, 2002. – С.58–61.

36. Гаврилюк С. В. Документи ХІХ – початку ХХ століть про ікону Холмської Божої Матері / С. В. Гаврилюк // Волинська ікона : дослідження та реставрація : Наук. зб. Вип. 10. Матеріали Х міжнар. наук. конф., м. Луцьк, 17–19 вересня 2003 р.– Луцьк : Надстир'я, 2003.– С. 100–102.

37. Гаврилюк С. В. Дослідження з історії Холмщини і Підляшшя (за листами М. Петрова до П. Батюшкова) / С. В. Гаврилюк // Архіви України.– 2001.– № 1–2.– С. 32–42.

38. Гаврилюк С. Дослідник історії і старожитностей Волині Микола Дмитрович Іванишев / С. Гаврилюк // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 73–74. Історія. – Чернівці : Рута, 2000. – С.128–134.

39. Гаврилюк С. В. . Дослідник церковної старовини Волині Д.Левицький / С. В. Гаврилюк // Історія релігій в Україні : Матеріали VIII міжнародного круглого столу (Львів, 11–13 травня 1998 року). – Львів : Логос, 1998. – С. 55–56.

40. Гаврилюк С. В. Еволюція українсько-польських стереотипів упродовж ХІХ – початку ХХ ст. (на прикладі Волині, Холмщини і Підляшшя) / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2001. – № 11.– Луцьк : Вежа, 2002.–С. 8–14.

41. Гаврилюк С. В. З історії зародження краєзнавчо-екскурсійного руху на Волині / С. В. Гаврилюк // Краєзнавство і туризм : освіта, виховання, стиль життя: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (1–3 жовтня 1998 р., м. Херсон). – К. : Реформа, 1998. – С. 234–236.

42. Гаврилюк С. В. Зародження і перші кроки археологічних досліджень Волинської губернії / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник ВДУ: Журнал Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 1998. – № 1. – Луцьк : Вид-во Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 1998. – С. 119–122.

43. Гаврилюк С. В. Заходи Московського Археологічного товариства з вивчення та збереження волинських пам'яток / С. В. Гаврилюк // Матеріали IV Буковинської Міжнародної історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 125-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, 5 жовтня 2000 р., Чернівці. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – С. 392–397.
44. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині XIX – початку XX ст. (за документами Рукописного архіву Інституту історії матеріальної культури Російської Академії наук) / С. В. Гаврилюк // Архіви України. – 2002. – № 4–6. – С. 207–217.
45. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини і Підляшшя XIX – початку XX ст.: історіографія проблеми / С. В. Гаврилюк // Історичний журнал. – 2004. – № 4. – С. 61–72.
46. Гаврилюк С. В. Історичні пам'ятки Волині, Холмщини та Підляшшя у дослідженнях професора М. І. Петрова / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Чернівецького університету : Збірник наукових праць. Вип. 96–97. Історія. – Чернівці : Рута, 2000.– С. 172–182.
47. Гаврилюк С. В. Історичні розвідки учасників музейного будівництва на Волині другої половини XIX – початку XX ст. / С. В. Гаврилюк // Житомирщина на зламі тисячоліть: Науковий збірник “Велика Волинь”: Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. – Т. 21 / Відп. редактор М. Ю. Костриця. – Житомир : М.А.К., 2000. – С. 30–32.
48. Гаврилюк С. В. Історія Великої Волині на сторінках часопису “Киевская старина” / С. В. Гаврилюк // Український історик. – 2001.– Ч. 1–4 (148–151).– С. 167–178.
49. Гаврилюк С. В. Краєзнавча й екскурсійна діяльність церковних братств Волині наприкінці XIX ст. / С. В. Гаврилюк // З історії вітчизняного туризму : Збірник наукових статей – К. : Б.в., 1997. – С. 39–44.
50. Гаврилюк С. В. Культурний аспект у формуванні і подоланні українсько-польських стереотипів / С. В. Гаврилюк // Stereotypy narodowościowe na pograniczu: Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej odbytej 16–17 października 2000 r. w Rzeszowie / Pod red. W. Bonusiaka.– Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2002.– S. 52–62.
51. Гаврилюк С. В. Листування – одна з форм роботи Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва по виявленню відомостей про старожитності Волині (на основі документів Центрального державного історичного архіву у м. Києві) / С. В. Гаврилюк // Україна, українці, українознавство у XX ст. в джерелах і документах: Збірник наукових праць. У 2-х частинах. – К. : НВЦ “Наша культура і наука”, 1999. – Ч.1. – С. 124–128.

52. Гаврилюк С. В. М. Біляшівський про вивчення та збереження історичних пам'яток (на прикладі Волині, Холмщини і Підляшшя) / С. В. Гаврилюк // Історико-політичні проблеми сучасного світу : Збірник наукових статей. – Чернівці : Рута, 2001. – Т. 8. – С. 18–29.
53. Гаврилюк С. В. Орест Левицький як пам'ятознавець Волині / С. В. Гаврилюк // Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету [ВДУ ім. Лесі Українки]. – 2001. – Вип. 6. – Луцьк : Вежа, 2001. – С. 110–114.
54. Гаврилюк С. В. Пам'ятознавча проблематика на сторінках православного часопису “Холмская церковная жизнь” / С. В. Гаврилюк // Історія релігій в Україні : Праці XI-ї міжнародної наукової конференції (Львів, 16–19 травня 2001 року). Книга I. – Львів : Логос, 2001. – С. 170–175.
55. Гаврилюк С. В. Пам'ятознавчий збірник „Древности Украины” : історія підготовки, авторство, суспільний відгомін / С. В. Гаврилюк // III Міжнародний науковий конгрес українських істориків „Українська історична наука на шляху творчого поступу”. Луцьк, 17–19 травня 2006 р. : Доповіді та повідомлення : В 3-х т. / Укр. іст. т-во Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки / Гол. ред. : Л. Винар, І. Коцан; відп. ред. : С. Гаврилюк, О. Гаврилюк, В. Пришляк, Л. Шваб. – Луцьк : РВВ „Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Т. 3. – 540 с. – С. 390–395.
56. Гаврилюк С. В. Пам'ятознавчі видання П.Батюшкова про Волинь як елемент русифікаторської політики самодержавства / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2001. – № 5. – Луцьк : Вежа, 2001. – С. 102–106.
57. Гаврилюк С. В. Перші дослідники археографічних та історичних пам'яток міста Володимира-Волинського / С. В. Гаврилюк // Минуле і сучасне Волині: Олександр Цинкаловський і край. Матеріали IX наукової історико-краєзнавчої міжнародної конференції. 20-23 січня 1998 р. / Відп. редактор Г.В.Бондаренко. – Луцьк : Надстир'я, 1998. – С. 97–99.
58. Гаврилюк С. В. Питання охорони історичних пам'яток у діяльності державних установ і громадських організацій в Російській імперії (друга половина XIX – початок XX ст.) / С. В. Гаврилюк // Студії з архівної справи та документознавства / Держкомархів України; УНДІАСД ; Європейський ун-т; редкол.: І.Б.Матяш (гол. ред.), Н.М.Христова (заст. гол. ред.), та ін. – К., 2002. – Т. 8. – С. 147–153.
59. Гаврилюк С. В. Питання пам'ятознавства Правобережної України, Холмщини і Підляшшя XIX – початку XX століть у вузівських підручниках з історії / С. В. Гаврилюк // Polska i Ukraina w podręcznikach szkolnych i akademickich: Materiały z konferencji naukowej,

odbytej 18–19 września 2000 r. w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie / Pod red. W. Bonusiaka. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2001. – S. 54–60.

60. Гаврилюк С. В. Поняття історичної пам'ятки в російському пам'яткознавстві XIX – початку XX століть / С. В. Гаврилюк // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”: Історичні науки. – Острог : Національний університет “Острозька академія”, 2002. – Вип. 2. – С. 229–240.

61. Гаврилюк С. В. Початки археологічних досліджень на Житомирщині / С. В. Гаврилюк // Житомирщина крізь призму століть : Науковий збірник / Відповідальний редактор М.Ю.Костриця. – Житомир : Журфонд, 1997. – С. 13–15.

62. Гаврилюк С. В. Проблеми становлення історико-краєзнавчих досліджень Волині, Холмщини та Підляшшя у вітчизняній історичній науці кінця XX століття / С. В. Гаврилюк // Міжнародний Науковий Конгрес “Українська історична наука на порозі XXI століття”. Чернівці, 16–18 травня 2000 р. Доповіді та повідомлення / Українське історичне товариство, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Відповідальні редактори: Л.Винар, Ю.Макар. – Чернівці : Рута, 2001. – Т.1. – С. 362–368.

63. Гаврилюк С. В. Реконструкція пам'яток церковної архітектури Волині у другій половині XIX – на початку XX століть / С. В. Гаврилюк // Етнічна історія народів Європи : Збірник наукових праць. – Вип. 13. – К. : УНІСЕРВ, 2002. – С. 9–12.

64. Гаврилюк С. В. Релігійно-культурна діяльність родини Четвертинських (за матеріалами досліджень волинських пам'яткознавців XIX – початку XX ст.) / С. В. Гаврилюк // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Збірник наукових праць / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, кафедра етнології, античної та середньовічної історії. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – Том 1. – С. 160–167.

65. Гаврилюк С. В. Роль владики Модеста у налагодженні історико-краєзнавчої і пам'яткоохоронної роботи на Холмщині, Підляшші та Волині (друга половина XIX – початок XX ст.) / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2000. – № 3. – Луцьк : Вид-во Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2000. – С. 12–16.

66. Гаврилюк С. В. Російське законодавство першої половини XIX століття про охорону пам'яток церковної старовини / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2001. – № 10. – Луцьк : Вежа, 2001. – С. 169–175.

67. Гаврилюк С. В. Формування документально-археографічної бази історичного волинезнавства / С. В. Гаврилюк // Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових

статей історичного факультету [ВДУ ім. Лесі Українки].– 1999.– Вип. 4.– Луцьк : Вид-во Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1999. – С. 160–165.

68. Гаврилюк С. В. Церковні пам'яткознавчі осередки Холмщини та Підляшшя другої половини ХІХ – початку ХХ століть / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 123–124. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – Чернівці: Рута, 2002. – С. 37–46.

69. Гаврилюк С. Церковно-археологічний музей при Холмському Свято-Богородицькому братстві / С. Гаврилюк // Історія релігій в Україні: Праці ХІІ-ї міжнародної наукової конференції (Львів, 20–24 травня 2002 року). Книга І. – Львів: Логос, 2002. – С. 93–98.

70. Гаврилюк С.В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини і Підляшшя (ХІХ – початок ХХ ст.) : монографія / С. В. Гаврилюк. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2002. – 532 с.

71. Гаврилюк С.В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини і Підляшшя (ХІХ – початок ХХ ст.): монографія.– 2-е вид., доп. / С. В. Гаврилюк. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 536 с.

72. Горбик В. О. Проблеми дослідження і збереження пам'яток історії та культури в Україні / В. О. Горбик, Г. Г. Денисенко // Укр. іст. журн. – 2004. – № 2. – С. 133–144.

73. Денисенко Г. Підготовка «Зводу пам'яток історії та культури України» : наукові напрацювання та перспективи України / Г. Г. Денисенко // Краєзнавство. – 2012. – № 3. – С. 118–125.

74. Денисенко Г.Г. Проблема дослідження пам'яток воєнної історії ХХ ст. / Г.Г. Денисенко // Праці центру пам'яткознавства. – К., 2001. – Вип. 3. – С. 109–125.

75. Загальнодержавна програма збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004–2010 роки. Закон України // Голос України. – 2004. – 4 червня. – С. 22–23.

76. Закон України «Про охорону культурної спадщини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.

77. Заремба С. Нариси з історії українського пам'яткознавства / С. Заремба. – К. : ТОВ Видавництво „Аратта”, 2002. – 204 с.

78. Заремба С.З. Українське пам'яткознавство : історія, теорія, сучасність / С.З. Заремба. – К., 1995. – 289 с.

79. Зарубіжний досвід збереження нерухомої історико-культурної спадщини // Історико-культурна спадщина України : проблеми дослідження та збереження. – К., 1998. – С. 91–103.

80. Збірник нормативно-правових актів з питань охорони культурної спадщини. – Луцьк, 2005. – 95 с.

81. Игнаткин И.А. Охрана памятников истории и культуры / И. А. Игнаткин. – К. : Вища школа, 1990. – 223 с.
82. Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження : монографія / редкол. В. О. Горбик, О. П. Дорошко, С. І. Кот та ін. – К., 1998. – С. 51–62.
83. Курило Т. Проблеми реалізації законодавства України про охорону культурної спадщини та деякі шляхи їх подолання / Т. Курило // Право України. – 2003. – № 3. – С. 125–126.
84. Курило Т. Становлення та розвиток законодавства про охорону культурної спадщини України в сучасний період / Т. Курило // Право України. – 2001. – № 3. – С. 108–110. (є в папці)
85. Основи пам'яткознавства / Під заг. ред. Гріффена Л. О., Титової О. М. – К. : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2012.– 380 с.
86. Охорона культурної спадщини : заходи щодо збереження пам'яток // Музеї України. – 2007. – № 2/3. – С. 40–41.
87. Пам'яткознавчі студії в Україні: теорія і практика / С. І. Кот, В. О. Горбик, Г.Г. Денисенко [та ін.]. – К., 2007. – 336 с.
88. Петровський О.М. Проблеми збереження культових споруд пам'яток архітектури та шляхи її вирішення / О.М. Петровський, В. Р. Мороз // Проблеми збереження і використання культурної спадщини в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Святогірськ Донецької області 25–27 травня 2005 року. – Слов'янськ, 2005. – С. 99–100.
89. Поливач К. А. Історико-культурна спадщина як фактор розвитку регіонів та населених місць України / К. А. Поливач // Український географічний журнал. – 2005. – № 1. – С. 35–62.
90. Прибега Л. В. До питання морфологічного аналізу пам'ятки архітектури / Прибега Л. В // Праці центру пам'яткознавства. – К., 2001. – Вип.3. – С. 34–48.
91. Прибега Л. Міжнародна рада з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS): 1965–2005 рр. / Л. Прибега // Пам'ятки України. – 2005. – №2. – С. 148–150.
92. Прибега Л. В. До питання термінологічних визначень у пам'яткоохоронній методиці / Л. В. Прибега // Праці Центру пам'яткознавства. – 2003. – Вип. 5. – С. 18–32.
93. Руденко С.Б. Про поняття “пам'яткознавство” / С. Б. Руденко // Культурологія. Філологія. Музикознавство. – 2013. – № 1. – С. 46–53.

94. Руденко С.Б. Про фундаментальні засади пам'яткознавства / С. Б. Руденко // Праці Центру пам'яткознавства. – 2008. – Вип. 14. – С. 18 – 40.
95. Руденко С.Б. Терміносистема пам'яткознавства : уточнення дефініцій / С.Б. Руденко // Праці Центру пам'яткознавства. – 2006. – Вип. 9. – С. 213—225.
96. Сучасні інформаційні технології в охороні та дослідженні пам'ятника історії та культури // Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження. – К., 1998. – С. 91–103.
97. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870–1910-і рр. / Л. Д. Федорова. – К. : Інститут історії України НАН України, 2013. – 373 с.
98. Хведченя С.Б. Особенности использования разновременных карт в изучении памятников истории и культуры / С.Б. Хведченя // Физико-географические процессы и охрана окружающей среды: Сб. науч. тр. – К., 1991. – С. 106–109.
99. Худoley О. С. Становище пам'яткоохоронної справи незалежної України: історіографія проблеми / О. С. Худoley // Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки. – 2014. – Число 20, Вип. 4(2). – С. 29–35.
100. Худoley О. С. Українське пам'яткознавство : сучасні проблеми та тенденції / О. С. Худoley // Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки. – 2011. – Число 17, Вип. 3. – С. 46–49.